

Filip David

Hodočasníci
neba í zemi

Copyright© 1995, Filip David
Copyright© ovog izdanja 2013, LAGUNA

BIBLIOTEKA

MERIDIJAN
Knjiga br. 39

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Hodočasníci
neba i zemiže

Sadržaj

UVOD.	11
<i>U inkvizitorskom zatvoru. Valdežaninova ispovest.</i>	
<i>Auto da fe. Vatrene lopta.</i>	
I GLAVA	23
<i>Polazak na put. Mučnina. Opasnosti mora.</i>	
<i>Priča o nubijskoj princezi. Gusarski prepad.</i>	
II GLAVA.	33
<i>Na gusarskom brodu. Vražji levak. „Mračna noć duše“.</i>	
<i>Nepoznata obala.</i>	
III GLAVA	45
<i>Tajno društvo ubica. Lutajući duhovi. Fansigarov san.</i>	
<i>Preobražaj. Pokolj bengalskog tigra. Kazna boginje Kali.</i>	
IV GLAVA	55
<i>Noć na utrini. Nebesa se otvaraju. Svet utvara.</i>	

- V GLAVA. 64
Susret s karavanom. U konačištu.
Priča o osveti Velikog vezira. Sultanov odgovor.
- VI GLAVA 73
Razgovor o ogledalima. Priča o Lutajućem Jevrejinu. Susret s Kornelijusom Hajnrihom Agripom. Ezrin vrt sa račvastim stazama. Grkov nestanak. Postojanje hiljadu svetova.
- VII GLAVA. 87
Pitanje o suštini zla. Najstrašnija od svih bolesti.
Kaçamorti – lovci smrti. Lek doktora Amatusa.
- VIII GLAVA 93
Sa hodočasnica. Svete relikvije. Izopačen svet.
- IX GLAVA 107
Strah u vremenu kuge. Družine luda. Fascinacija smrću.
Melanholični princ i razuzdana gomila. Izbor kralja budala. Noć Sv. Dionisija. Maska smrti.
- X GLAVA. 117
Nastavak putovanja. Nad ambisom. Istinita priča o opasnostima tajnih znanja. Prizivanje demona i bitka sa silama tame. Prenosište.
- XI GLAVA 127
Približavanje zveri. Moć amajlije. Monahova ispovest.
- XII GLAVA. 139
Prosjaci i razbojnici. Zlo u čoveku. Zatočenik ljubavi.
U ciganskom taboru. Bijav. Smrt Mladoga Meseca.
Putovanje na leđima nebeske ptice Bekstvo.

XIII GLAVA	161
<i>Jezero Obmana. Nepogoda.</i>	
<i>Priča zatočenika Kule ludaka u Kanu.</i>	
XIV GLAVA	175
<i>Senke iz tame. Bajanje. Poseta u snu. Zamak na litici.</i>	
<i>Axis mundi. Ja sam taj koji sam.</i>	
EPILOG	183
<i>Lomača u Sevilji</i>	
Napomena autora	185
O autoru.	187

UVOD

*U inkvizitorskom zatvoru. Valdežaninova ispovest.
Auto da fe. Vatrema lopta.*

Stajao sam pred biskupom, zastupnikom Velikog inkvizitora Dijega de Espinoze.

„Drago dete“, reče. „Ti znaš zašto sam te pozvao. U gradovima kraljevstva Španije mnogi od onih koji su po svojoj slobodnoj odluci bili preporođeni u Isusu Hristu svetim vodama krštenja, ponovo tajno izvršavaju verske zakone i običaje jeretičkog praznoverja. Zbog zločina ovih ljudi i zbog trpeljivosti Svete stolice prema njima, građanski rat, ubijanje i nebrojena zla zadesili su naša kraljevstva...“

Biskupove reči vratiše me desetak godina u prošlost. Dva dominikanca, fra Migel Morilo i fra Huan de San Martin bili su prvi imenovani inkvizitori u Sevilji. Moji roditelji, časni i ugledni *konversosi*, po savetu moćnih zaštitnika našli su utočište na imanju don Alfonsa de Kadiksa. Posle neuspele zavere Dijega de Susana buknule su ljudske lomače širom zemlje, a njihov plamen osvetlio je mnoge od poznatih gradova:

Sijudad Real, Segoviju, Kastilju, Aragon, Sevilju, Toledo, Valensiju. Moć *Consejo Supremo de la Santa Inquisición* postala je neograničena. Otvoreni su grobovi poznatih preobraćenika kako bi se proverilo jesu li sahranjeni po važećem crkvenom obredu. Tamo gde nije bilo prestupa, kosti su vraćane u grobnicu, a gde se sumnja pokazala opravdanom, bacane su psima i rasturane da im se zatre svaki trag. Zatim je naišlo „vreme velike okrutnosti“ Tomasa de Torkemade, priora dominikanskog samostana u Segoviji i ispovednika njegovih veličanstava. Taj beše, kako se govorilo, čovek ispunjen „mračnom pobožnošću“. Moji roditelji su dokazali svoju pravovernost. Prošle su otada godine, ali, evo, neumorni istražitelji ulaze sada i u moj život.

„Postoje dokazi, podržani izjavama svedoka da si se nasuprot savetima časnih roditelja, vernih i zaslužnih građana Kraljevstva i Krune, posvetio zabranjenim mističnim knjigama praotaca“, rekao mi je biskup. „To je ozbiljan greh za koji krivac može biti okovan i prisiljen da izdrži bilo *murus strictus*, bilo *murus largus*. Dozvoljeno je korišćenje svih postupaka koji otvaraju duh: *Vexacio dat intellectum*. A na kraju: spaljivanje.“

„Gospod mi je svedok da nema izdaje u mome srcu, ni u mojoj duši!“, uzviknuh.

„U ovakvim situacijama verujemo svojim pouzdanim doušnicima“, ljutito odgovori biskup. „Unutrašnji izdajnik gori je od spoljašnjeg neprijatelja. Namere su u jednakoj meri opasne kao i dela.“ Sklopi oči i spoji dlanove. „Tvoje reči svedoče o moći greha koji te je obuzeo. Krivoverje pušta duboke korene u čovečju dušu. Ako je korenje trulo, takvo će postati i stablo. Onaj čija je vera

čista ne traži u svetim tekstovima tajanstvena značenja da bi uz njihovu pomoć otkrio imena anđela i magično ime Gospodnje. Šta znači postati 'dete kraljevske palate', 'gospodar misterije', 'pravi tumač teksta', imena koja sebi kabalisti pridaju? Kakva je to *kraljevska palata* gde jedino za njih ima ulaza? To je, u stvari, đavolji lavirint. Spisi Isaka Slepog, Abrahama ben Samuela Abulafije i Moše de Leona nađeni su među tvojim knjigama. To nije put prema Bogu, nego prizivanje demona, čežnja da se ovlada njihovim moćima.“

Nisam ništa rekao. U pitanjima vere, biskupova reč je neprikosnovena. Za mene nije bilo drugog puta, niti kajanja.

Ja sam to znao, a on slutio. Važio je za iskusnog istražitelja; dobro je poznao ljudsku dušu. „Neka ti Gospod pomogne da se oslobodiš dubine krivokletničkih zabluda. Postoji samo jedna večna istina a mnoštvo obmana“, reče sumorno. „Saslušaću savet 'dobrih ljudi', *boni viri*. Neka odluče o tvojoj sudbini. Šaljem te u tamnicu inkvizicije, gde ćeš ostati do presude.“

* * *

Podrum u koji me stražari inkvizicije ostaviše, neka-da je, kao i čitava građevina, pripadao samostanu. U mirna vremena dokolice ovde se spravljalo i čuvalo samostansko vino. Zidovi su još širili miris prezrelog grožđa. Visoko na tavanici, nalazio se jedini otvor. Otuda je danju dopirao širok zrak svetla. U tamnici se obično nalazilo desetak privedenih. Jedne su dovodili, druge odvodili. Dobijali smo pristojnu hranu: hleb,

meso i mleko, te čašu vina svaki drugi dan. Osim drvenih ležajeva i velikog stola, nije bilo drugog nameštaja. Zatvorenici su malo razgovarali među sobom. Podozrevalo se od doušnika. Njih ima svuda a najviše u tamnicama. Moj najbliži sused nije obraćao mnogo pažnje na ono što se oko njega događalo. Čitav dan je provodio u molitvi ili za stolom, ispisujući listove hartije. Ispisane listove stavljao je u srebrom obrubljeni kovčežić, od kojeg se nije rastajao ni danju ni noću.

Posle nekoga vremena, željan razgovora, približih se ovome čoveku. Upitah ga za razlog utamničenja. Ovako mi je odgovorio:

„Optužuju nas da smo krivovernici zato što se u učvršćivanju naše vere obraćamo samo Svetom pismu. Vrhovni inkvizitor don Alfonso Manrike nazvao nas je *alumbrados*. Naš vođa Alkasar osuđen je na doživotni zatvor, javno bičevanje i prisustvo *auto da fe*. Neki nas nazivaju *dehad*os, a drugi *iluministima*. Ako mene pitate, ja sam Valdežanin.“ Od toga časa, ovome čoveku, s kojim me je sudbina sjedinila, obraćao sam se tim imenom koje je sâm odabrao. On nastavi: „Na svetu ima onoliko božjih crkava koliko je božjih ljudi. Verovanje je upisano u ljudskoj duši, i na nebu.“

„Upravo tako“, odgovorih. „Ukupan broj duša koje su izašle iz Egipta i na Sinaju primile Toru iznosi šest stotina hiljada. Zato postoji šest stotina hiljada oblika i tumačenja Tore. Svaka od ovih svetih duša ima jedno mesto u Tori koje samo njoj pripada.“

„Istinsko verovanje stvara čuda“, nastavi Valdežanin uz osmeh. „A oni se čuda plaše.“ Naže se prema meni. „Nasuprot njihovoj zemaljskoj moći i vlasti stoji

istinska moć čarobnjaštva, u svim svetovima i svim vremenima! Moja vera je izvor natprirodnog. A njihova vera je slaba, ili ne postoji.“

Zamolih ga da mi ispriča nešto više o svome životu.

„Još od najranijeg detinjstva, od časa kada je u meni zaiskrila svest, osetio sam kolika je snaga jake volje, volje što se kasnije pretvara u nepokolebljivu veru. Vera je sposobnost da se stvaraju čuda, a istovremeno je i put do Boga. Nisam još prohodao a shvatio sam da dubokom, usredsređenom mišlju mogu da dozovem oca ili majku i bez glasa, samo željom, i tako ispunim svoj naum. To zadovoljstvo daje osećaj velike moći i stoga krije velike opasnosti. Upravljati mislima drugih ljudi i usmeravati ih u svome pravcu i na sopstvenu korist, pre je izazov đavola nego služba Svevišnjem. Ali bio sam svestan te opasnosti od samoga početka, te se ne pretvorih u osiono dete nego u stvora ispunjenog strahom i bojažljivošću.

Vidim sebe u sećanju kako sedim na proplanku u blizini naše osamljene kuće, i samo snagom pogleda njišem grane staroga oraha, a iz zelenog lišća izvlačim drhtave, uznemirene treptaje. Poigravao sam se na isti način s visokim vlatima trave i krupnim cvetovima ruža uzgajanih rukom moje majke. Nedozrele latice su se otvarale na moj pogled i ja sam zurio u skrivenu tajnu cveta sa osećanjem da se preda mnoom otvara najveća zagonetka svemira. Rano sam otkrio da ove moje sposobnosti kod drugih izazivaju nelagodnost. Nisam umeo to drugačije da protumačim nego kao urođenu manu duha koju poput svih mana treba skrivati od drugih ljudi. Ali s godinama sam počeo shvatati da

je to dar, da mogu osećati i činiti dublje, potpunije, istinitije nego drugi ljudi. Ipak, kakav je smisao svega toga? Samo poigravanje, osluškivanje života bilja, razgovor sa cvećem, razumevanje životinjskog govora? Na pomisao da mogu upravljati postupcima drugih ljudi, ulaziti u njihove misli, dajući im uputstva šta da čine, obuzimala me drhtavica, znojenje, muka. Jednom, u igri, napujdah velikog psa na svoga druga. Pas obuzet ludilom koje je dolazilo iz moje glave skoči na dečaka i verovatno bi ga rastrgao da se tu ne nađoše neki hrabri ljudi. Oni to jagama i teškim udarcima jedva odvojiše pobesnelu životinju od žrtve. Psa ubiše a ja pobegoh i sakrih se u jednom mračnom kutu kuće, jasno sagledavajući strašnu moć zloupotrebe svoga prirodnog dara. Zakleh se tada da ću radije umreti nego da nanesem bol nekom živom stvoru. Toga zaveta držao sam se do dana današnjeg, a tako će biti i ubuduće.“

Valdežanin protrlja lice obraslo tvrdom, čekinja-stom bradom. Žive, svetle, tople oči, kojima se verovalo, davale su uverljivost svakoj izgovorenoj reči. „Veća je snaga potrebna da se ovlada sobom nego prirodom i ljudima oko sebe“, nastavi. „Čuda se ne čine uz pomoć materijalne sile, nego snagom uma. Veliki čarobnjaci nisu đavolji šegrti, kako se to govori među neobrazovanim svetom; to su oni što u mrkloj, tamnoj noći hodaju pomoću svetla unutrašnjeg obasjanja. Njihova misao samostalno stremi prema nebesima, ali i dalje od nebesa, prema drugim svetovima.“

Ovaj čovek hodao je tajnim i skrivenim stazama moje sopstvene duše, razumevao sam njegove reči više nego što je slutio. „Svaka duša“, veli jedan stari zapis,

„ima svoga držaoca svetlosti. Unutrašnjost bića ispunjena je božanskim, rascvetalim sjajem.“ Ali u sjaju te svetlosti moje unutrašnje oko videlo je samo postojanje ambisa a ne i most kojim se može premostiti provalija.

Činilo se da pogađa moje misli. „Putovanje nepoznatim krajevima i neistražnim predelima jeste izazov, ali za nepripremljenog putnika i velika opasnost. Ulaskom u godine koje više nisu detinje, ali ni sasvim odraslog čoveka, počeo sam se zanimati za stvarnu suštinu stvari. Nije me zadovoljavao samo njihov spoljni izgled. Moj dar je prestao da služi za igru i zabavu u samoći; tako sam otkrio da osim toga sveta u kojem sam živio postoji i onaj drugi, u meni, da je mnogo tajanstveniji, skriveniji i opasniji. Kada ovo kažem, mislim na stvarno značenje reči a ne na nekakvu simboliku, ili alegorije kakvih ima u propovedima. Govorim o jednom drugom *stvarnom* svetu u koji sam uspeo da uđem, da prođem nekom od njegovih staza, a onda se zaustavim na vreme kako ne bih zalutao i zauvek ostao zarobljen u dubinama sopstvenog bića. Sedeo bih u tami, ili sklopljenih očiju, satima i satima, duboko uronivši u predele koji su svojom neobičnošću prevazilazili sve ono najčudesnije što postoji u spoljnoj prirodi. Uveravam vas, mladi prijatelju, da je čitav beskraj božjeg sveta preslikan u našoj duši, na način još tajanstveniji i zagonetniji nego što su misterije ovoga sveta. Možda bi zapravo najbolje bilo reći kako se oni dopunjuju, pa i privlače. Živimo i u jednom i u drugom; a kada se oni izmešaju, kada se granice između njih izbrišu, dolazi do rasula uma i užasnih košmara.

Morao bih izmisliti neki novi jezik da bih opisao ono što sam viđao na tim dugim putovanjima. To je drugačije putovanje od onih pod dejstvom raznih trava i opojnih napitaka. Tamo čovek beži od samoga sebe, a ja sam išao u susret svom istinskom biću, jednom, ili više njih. Jer, zaista, u nama ne živi samo jedna ličnost. Jedna je samo ukrotila one druge; nekada je to razbojnik, nekada častan čovek. Može biti odan Bogu, ali i njegov hulitelj. Hrabar ili kukavica. A događa se da neka od tih skrovitih, potisnutih ličnosti nadvlada i pobjedi glavnu ličnost, i tada čovek postaje 'neko drugi'. Ja sam sretao te druge ljude u sebi. Znam stoga koliko je čovek složeno delo božje, svet u svetu, kaos u haosu. Neki od tih stvorova su zli i opasni po namerama, ali su ipak deo nas, zatočeni i izolovani u pustim i divljim predelima svesti. Već sâm pogled na njih izaziva užas. Zašto postoje takva čudovišta? Da li će nekim nepredvidljivim potresom biti oslobođeni i zavladati nad nama? Da li će nas milostivi Bog odbraniti od tih mračnih stvorenja koja nosimo u sebi? Ali zar nisu i ona njegova deca, stvorena iz ko zna kojeg razloga? Neki stari filozofi uveravaju nas da su u nama svi naši prošli, ali i budući životi. Tako se uspostavlja poredak nagrade i kazne, greha i iskupljenja. Bogataši postaju siromasi, siromasi bogataši. Oni koji su ubijali, biće ubijeni; robovi i gospodari izmenjuju svoje uloge u raznim životima. 'Ko je ubio svoju majku, biće ponovo rođen kao žena, kako bi bio ubijen od svoga sina. Ko je silovao ženu, postaće žena da bi bio silovan. Oni koji su činili nasilje, moraće da trpe nasilje.' To je slika opšteg poretka u koji su upleteni svi prošli, sadašnji i dolazeći svetovi.